

ใบแถลงข่าว

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล เปิดตัวรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนประจำปี 2566/67

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล เปิดตัวรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ประจำปี 2566/67 ที่รวบรวมสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนตลอดปี 2566 ในรายงานปีนี้ได้ให้ภาพรวมเรื่องสิทธิมนุษยชน 5 ภูมิภาคและข้อมูล 155 ประเทศ เพื่อชี้ให้เห็นว่าโลกกำลังเผชิญกับผลกระทบที่น่ากลัว จากความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น และระบบกฎหมายระหว่างประเทศที่เกือบจะล่มสลาย พร้อมฉายภาพให้เห็นความน่ากังวลของการปราบปรามสิทธิมนุษยชน และการละเมิดหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง ท่ามกลางความไม่เท่าเทียมระดับโลกที่ยังรากลึกมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าประเทศมหาอำนาจเกิดการแย่งชิงความเป็นใหญ่ จนทำให้วิกฤตสภาพภูมิอากาศตกอยู่ในสถานะความรุนแรง

พุทธณี กางกั้น ประธานกรรมการ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย เผยภาพรวมสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลกในปี 2566 ว่าเป็นปีแห่งความขัดแย้ง และไม่มีท่าทีว่าจะลดทอนความรุนแรงลง แม้หลักฐานที่ชี้ยืนยันว่าการก่ออาชญากรรมสงครามยังคงเพิ่มจำนวนมากขึ้น ท่ามกลางความขัดแย้งที่เกิดขึ้นพบพลเรือนต่างต้องแบกรับผลกระทบมากที่สุด ขณะที่รัฐต่างๆ ยังคงละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ

“การเพิกเฉยที่เห็นได้ชัดอย่างมากต่อกฎหมายระหว่างประเทศของอิสราเอล ส่งผลเลวร้ายยิ่งขึ้น เนื่องจากพันธมิตรของอิสราเอลไม่สามารถยุติการนองเลือดอย่างทารุณของพลเรือนที่เกิดขึ้นในกาซาได้ ประเทศพันธมิตรหลายแห่ง ต่างเคยเป็นผู้ออกแบบระบบกฎหมายในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นอกจากสงครามของรัสเซียที่ยังคงกระทำต่อยูเครนแล้ว เราได้เห็นความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ และการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ทั้งที่เกิดขึ้นในซูดาน เอธิโอเปีย และเมียนมา ระเบียบโลกที่มีอยู่บนพื้นฐานหลักเกณฑ์ตอนนี้เสี่ยงถูกทำลายจนหมดสิ้น” **พุทธณี** กล่าว

ปิยนุช โคตรสาร ผู้อำนวยการ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย เผยว่า สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทยยังมีหลายประเด็นน่าห่วงใย สิ่งที่เกิดขึ้นรัฐบาลไทยควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบ สิทธิเด็ก สิทธิของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน สิทธิความเป็นส่วนตัว .การบังคับใช้กฎหมายป้องกันการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้าย

อื่นๆ และการบังคับบุคคลให้สูญหาย สิทธิของผู้ลี้ภัยและผู้เข้าเมือง สิทธิของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และการลายนวลฟันผิด

“ทางการไทยยังปราบปรามการใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบ เด็กหลายร้อยคนยังคงถูกพิจารณาคดีหรือถูกดำเนินคดีอาญา จากการเข้าร่วมการชุมนุมประท้วงโดยสงบ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญกับการคุกคามด้วยกระบวนการยุติธรรมและรูปแบบอื่น กฎหมายใหม่เอาผิดกับการทรมานและการบังคับบุคคลสูญหาย แต่ยังไม่ส่งผลให้เกิดการรับผิดชอบที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกรณีการหายตัวไปของนักปกป้องสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองเมื่อปี 2557 มีการจัดตั้งกลไกใหม่เพื่อคัดกรองผู้ลี้ภัยและผู้ขอลี้ภัยแล้ว แต่หลายคนยังคงถูกกักตัวโดยไม่มีเวลากำหนดในสภาพที่เลวร้าย ส่งผลให้ชายชาวอุยกูร์สองคนเสียชีวิต” ปิยนุช กล่าว

“ปัจจุบันรัฐบาลยังเลือกปราบปรามกลุ่มคนที่ใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบที่ออกมาเรียกร้องให้ปฏิรูปทางการเมืองและสังคม ข้อมูลของศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนปี 2566 พบว่ามีบุคคลอย่างน้อย 1,938 คน ถูกดำเนินคดีจากการเข้าร่วมการชุมนุมประท้วงตั้งแต่ปี 2563 ในจำนวนนี้มี 1,469 คนถูกดำเนินคดีตามคำสั่งในสถานการณ์ฉุกเฉินที่ห้ามการชุมนุมสาธารณะ ระหว่างการระบาดของโรคโควิด-19 และต่อมามีคำสั่งยกเลิกการบังคับใช้ช่วงปลายปี 2565 ส่วนอีกหลายร้อยคนถูกดำเนินคดีในข้อหาหมิ่นประมาทกษัตริย์ (ดูหมิ่น หมิ่นประมาท หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายต่อกษัตริย์) หรือข้อหาอุกฉกรรจ์ปลุกปั่น โดยในปีนั้นมีการดำเนินคดีทั้งหมด 295 คดี”

ผู้อำนวยการแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล กล่าวเสริมว่า ‘เทคโนโลยี AI หรือ โปรแกรมปัญญาประดิษฐ์’ ที่พัฒนาอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้ทุกคนเสี่ยงถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ เช่น AI หรือแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันที่ถูกสร้างโดยบริษัทเทคโนโลยีขนาดใหญ่ (Big Tech) อาจเป็นศัตรูร้ายที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศและระหว่างประเทศ เพราะที่ผ่านมาพบว่า หน่วยงานทหาร หน่วยงานการเมือง บริษัท หลายประเทศทั่วโลกนำเทคโนโลยี AI มาใช้โดยปราศจากกฎหมายกำกับดูแล หรือมีการใช้สลายแฉและเครื่องมือสอดแนมโจมตีนักกิจกรรมภาคประชาสังคม นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้สื่อข่าว สะท้อนให้เห็นช่องโหว่ในการควบคุมเรื่องนี้ จนทำให้เกิดการถูกเลือกปฏิบัติ ละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ปลุกปั่นเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นเท็จสร้างความแตกแยกในสังคม และยังพบว่ารัฐบาลในหลายประเทศใช้เครื่องมือนี้กับกลุ่มคนที่อยู่ชายขอบมากที่สุด

“เรื่องใหม่ที่ยังไม่ค่อยถูกพูดถึงหรือเห็นความสำคัญเท่าไรคือ ‘การคุกคามทางดิจิทัลต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน’ ในรายงานฉบับนี้ระบุว่าเดือนสิงหาคม ปี 2566 ผู้เชี่ยวชาญสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ เขียนจดหมายถึงรัฐบาลไทยให้คุ้มครองดูแล ‘อังคณา นีละไพจิตร’ และ ‘อัญชนา หีมมิหน๊ะ’ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง ที่ถูกข่มขู่คุกคามในโลกออนไลน์ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้ง 2 คนได้ฟ้องร้องกองทัพและสำนักนายกรัฐมนตรี หลังจากได้รับการรายงานข่าวว่ากองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) อาจมีส่วนในการใช้ปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operation) หรือ IO เผยแพร่ข้อมูลบิดเบือน ใส่ร้ายป้ายสี ผ่านเว็บไซต์ Pulony ในปีเดียวกัน ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติเขียนจดหมายถึงรัฐบาลแสดงความกังวลเกี่ยวกับสลายแวร์เพกาซ์ของบริษัทเอ็นเอสไอกรุ๊ปที่ทำธุรกิจสอดแนมทางไซเบอร์ต่อคนร่วมชุมนุมประท้วงปี 2563 และ 2564 หนึ่งในนั้น ‘จตุภัทร์ บุญภัทรรักษา ไข่ ดาวดิน’ ได้รับผลกระทบ จนเกิดการฟ้องร้องต่อบริษัทดังกล่าวฐานละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว” ปิยนุช กล่าว

แอมเนสตี้ ประเทศไทย มีข้อเรียกร้องเรื่องสิทธิมนุษยชนถึงทางการไทย 8 ข้อ ดังนี้

1. สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบ

- ยกเลิกการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลที่ถูกตั้งข้อหาความผิดตามกฎหมายที่ละเมิดสิทธิจากการใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออกและการชุมนุมประท้วงโดยสงบ
- จดเว้นจากการตั้งข้อหาเพิ่มเติมต่อบุคคลที่เผชิญข้อหาเพียงเพราะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการชุมนุมประท้วงโดยสงบ และจดเว้นจากการดำเนินคดีอาญาและการห้ามแบบเหมาวมต่อการเผยแพร่ข้อมูล รวมถึงการใช้หลักเกณฑ์ที่กำกวมและคลุมเครือ
- สอบสวนและดำเนินคดีเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่ต้องสงสัยว่าใช้กำลังในการสลายหรือควบคุมการชุมนุมประท้วงสาธารณะโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และที่ขัดกับหลักการพื้นฐานแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย
- แก้ไขหรือยกเลิกข้อบทบัญญัติที่เป็นปัญหาในกฎหมาย ซึ่งถูกนำมาใช้เพื่อปราบปรามผู้ที่ใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก
- ถอนร่างพระราชบัญญัติการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่แสวงหากำไร พ.ศ. ... และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ... จากการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีหรือสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงถอนมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ โดยเฉพาะมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤศจิกายน 2564 และ 4 มกราคม 2565

2. สิทธิเด็ก

- รับประกันให้มีวิธีปฏิบัติการณ์ที่สอดคล้องกับการคุ้มครอง เคารพ และเติมเต็มสิทธิเด็กซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน เพื่อส่งเสริมความสามารถของเด็กในการมีส่วนร่วมในการชุมนุมประท้วงสาธารณะให้สอดคล้องกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
- ยกเลิกการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ชุมนุมประท้วงที่เป็นเด็กที่ถูกตั้งข้อหา จากการมีส่วนร่วมในการชุมนุมประท้วงโดยสงบหรือการใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก
- รับประกันว่าเด็กจะได้รับความปลอดภัยในเชิงรุกจากภัยอันตรายใดๆ ในบริบทของการชุมนุมประท้วงสาธารณะ ผ่านกลไกที่ละเอียดอ่อนและมีนวัตกรรม แทนการจำกัดสิทธิโดยไม่จำเป็น
- รับประกันว่าเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะได้รับการฝึกอบรมในประเด็นสิทธิเด็กในการชุมนุมประท้วงโดยสงบ
- จัดการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้ชุมนุมประท้วงที่เป็นเด็กได้รับผลกระทบ จากการใช้กำลังโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือการคุกคาม ช่มชู้ และสอดแนมจากเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย

3. นักปกป้องสิทธิมนุษยชน

- ดำเนินการสอบสวนโดยทันทีอย่างเป็นอิสระ เป็นธรรม และโปร่งใสในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางดิจิทัลและทางกายภาพทุกกรณี
- รับประกันสิทธิในการเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิผล รวมถึงการเข้าถึงความยุติธรรม โดยเฉพาะนักปกป้องสิทธิผู้หญิง ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ คนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ และชนเผ่าพื้นเมือง
- พัฒนาและบังคับใช้หลักจรรยาบรรณว่าด้วยการสื่อสารสาธารณะในหมู่เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อรับประกันว่า เจ้าหน้าที่รัฐจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคุกคามทางออนไลน์
- บังคับใช้และนำมาตรการทางกฎหมายและนโยบายที่ครอบคลุมไปปฏิบัติ เพื่อตระหนักถึง ป้องกัน บันทึก สอบสวน และแก้ไขการคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงเยียวยาและสนับสนุนแก่ผู้รอดชีวิต

4. สิทธิความเป็นส่วนตัว

- ดำเนินการตรวจสอบอย่างเป็นอิสระ รวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ สำหรับกรณีการใช้เครื่องมือดิจิทัลโดยมิชอบด้วยกฎหมายในการสอดแนมติดตาม อาทิ สไปยาแวร์เพกซัส (Pegasus) และเทคโนโลยีอื่นๆ
- ประกาศห้ามการใช้สไปยาแวร์ที่คุกคามความเป็นส่วนตัวอย่างสูง ประเภทที่ไม่สามารถจำกัดการใช้งานตามความจำเป็นและให้สัตยาบันต่อจุดประสงค์และเป้าหมายเฉพาะได้

- นำกรอบสิทธิมนุษยชนไปใช้กำกับดูแลการสอดแนมเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
- ดำเนินการเชิงรุกเพื่อเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสัญญาระหว่างรัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ของรัฐทั้งหมดทุกฉบับ รวมถึงหน่วยงานความมั่นคงและบริษัทรักษาความปลอดภัยเอกชน และให้การเยียวยาคนที่อย่างมีประสิทธิภาพแก่บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการสอดแนมทางดิจิทัล ให้สอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
- ทบทวนพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอดแนม เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

5. การทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายอื่นๆ และการบังคับบุคคลให้สูญหาย

- สืบสวนโดยทันทีต่อการทรมานและการปฏิบัติที่โหดร้ายอื่นๆ และการบังคับบุคคลให้สูญหายโดยฉับพลัน อย่างรอบด้าน เป็นอิสระ และมีประสิทธิภาพ
- การบังคับบุคคลให้สูญหาย เจ้าหน้าที่ต้องรับประกันว่า ภาระในการพิสูจน์จะไม่ไปจำกัดสิทธิของผู้เสียหายและครอบครัวในการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างไม่เหมาะสม
- แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุญยอมให้บุคคลสูญหายเพื่อรับประกันความสอดคล้องของตัวบทกฎหมายกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
- ให้สัตยาบันรับรองทันทีต่อพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และอนุสัญญาว่าประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการบังคับให้หายสาบสูญ โดยปราศจากข้อสงวนใดๆ

6. สิทธิของผู้ลี้ภัยและผู้เข้าเมือง

- ภาคนานาชาติเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2549 และพิธีสารเลือกรับ พ.ศ. 2510 ทบทวนประกาศของคณะกรรมการพิจารณาคัดกรองผู้ที่ได้รับการคุ้มครอง หรือกลไกการคัดกรองระดับชาติ
- ปลดปล่อยตัวผู้ลี้ภัยและผู้ขอลี้ภัยที่ถูกควบคุมตัวเนื่องจากสถานะการเข้าเมืองไม่ปกติ แสวงหาแนวทางอื่นนอกจากการควบคุมตัวในการบังคับใช้กฎหมายตรวจคนเข้าเมือง

- รับประกันว่า ผู้ขอลี้ภัย ผู้ลี้ภัย และผู้อพยพจะไม่ถูกเนรเทศ ส่งตัวกลับ หรือบังคับให้เดินทางกลับประเทศบ้านเกิด ที่ตนอาจเผชิญประหัตประหาร การทรมาน ความรุนแรง หรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงรูปแบบอื่นๆ โดยคำนึงถึงหลักการไม่ส่งกลับ (non-refoulement)
- ดำเนินการสอบสวนโดยเร่งด่วน รอบด้าน มีประสิทธิภาพ เป็นกลาง และเป็นอิสระ ต่อกรณีการปราบปรามข้ามชาติ รวมถึงการสังหาร การสูญหาย และการลักพาตัวนักกิจกรรมที่หลบหนีมาพึ่งพิงขอลี้ภัยที่ประเทศไทย ให้สอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
- ยุติข้อตกลงอย่างเป็นทางการระหว่างรัฐบาล และมาตรการอื่นๆ อันเป็นการเอื้ออำนวยให้เกิดการปราบปรามข้ามชาติต่อการดำเนินงานโดยชอบธรรมด้านสิทธิมนุษยชน

7. สิทธิของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

- ให้รัฐสภาผ่านร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือ ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมอย่างเร่งด่วน เพื่อนำไปบังคับใช้ต่อไป และต้องสอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

8. การลายนวลพันธุ์

- รับประกันสิทธิในการเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิผล ซึ่งรวมถึงการเข้าถึงความยุติธรรม แก่บุคคลทั้ง 85 คนที่ถูกยิงหรือเสียชีวิตขณะถูกจับกุมในเหตุการณ์ “ตากใบ” ในปี พ.ศ. 2547
- ให้การคุ้มครองผู้รอดชีวิตและครอบครัวที่ต้องการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในคดีนี้
- ยุติการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา กฎหมายรักษาความมั่นคงภายใน และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมถึงแก้ไขกฎหมายดังกล่าว รวมถึงประกาศต่างๆ ที่ออกมาภายใต้การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

สำหรับงานแถลงข่าวเปิดตัวรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ประจำปี 2566/67 จัดขึ้นพร้อมกันทั่วโลกในวันที่ 24 เมษายน 2567 สำหรับประเทศไทย ปิยนุช โคตรสาร ผู้อำนวยการ และพุทธิ กางกัน ประธานกรรมการ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทยเป็นตัวแทนมอบรายงานพร้อมทั้งข้อเรียกร้องถึงทางการไทย โดยมีตัวแทนจากกระทรวงยุติธรรมเป็นตัวแทนรัฐบาลไทยรับมอบข้อเสนอแนะและรายงานฉบับดังกล่าว